

Hoge Raad van Adel Jaarverslag 2023

Inhoudsopgave

Ten geleide	3
Jaarverslag van de Raad over 2023	6
Raadsvergaderingen	6
Representatie	6
Adelszaken	9
Wapens, vlaggen en emblemen.....	10
Jaarverslag van de Secretarie over 2023	22
Secretaris en medewerkers	22
Archief, bibliotheek en verzamelingen	24
Publicaties, lezingen en symposia.....	27
Hoge Raad van Adel	30
Instelling en taken	30
Leden van de Raad.....	31
Medewerkers van de Secretarie	31

Ten geleide

Voor u ligt het jaarverslag van de Hoge Raad van Adel over het jaar 2023. Ook dit jaar behandelde de Raad zowel diverse adelszaken als aanvragen op heraldisch gebied. Wel bleek ook nu dat de fusiegolf van gemeenten voorlopig voorbij is. Dat laat onverlet dat nog niet iedere nieuwe gemeente beschikt over een vlag. Hier lijkt sprake van een inhaalslag.

Op vlaggebied vormde de uitreiking van de nieuwe Onderscheidingsvlag van de minister van Defensie aan de minister een hoogtepunt. Bij uitzondering werd de vlag door de minister, Kajsa Ollongren, persoonlijk gehesen op het dak van Plein 4, hoofdzetel van het ministerie.

Op adelsgebied hebben sommige zaken geleid tot juridische procedures. Dit betreft onder meer een al lang lopend verzoek tot erkenning te behoren tot de Nederlandse adel en een verzoek om bevestiging van een heerlijkheidswapen.

De Traditiecommissie van de Koninklijke Marine legde afgelopen jaar verschillende verzoeken voor nieuwe emblemen aan de Raad voor. Ook in 2023 zijn weer emblemen door de Commandant Zeestrijdkrachten vastgesteld – dat vindt dus niet plaats bij KB – na advies te hebben ingewonnen bij de Raad.

De Hoge Raad van Adel was nauw betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe onderscheidingsvlag voor de minister van Defensie. Voorzitter, secretaris en medewerker advisering van de Raad waren aanwezig bij de overhandiging van de vlag aan de minister op 2 oktober 2023. Van links naar rechts Jos van den Borne (medewerker advisering van de Raad), majoor Ivora Noort (protocolofficier van de Commandant der Strijdkrachten), jonkheer Pieter de Savornin Lohman (voorzitter van de Raad), minister van Defensie jonkvrouw Kajsja Ollongren, brigadegeneraal b.d. Jost van Duurling (voorzitter van de Traditiecommissie Krijgsmacht), Marc Scheidius (secretaris van de Raad) en Casper van Bruggen (Nederlands Instituut voor Militaire Historie)

Enkele jaren geleden besloot de Raad zich meer als kennisinstituut voor adel en heraldiek te presenteren. Dit streven kreeg afgelopen jaar onder andere vorm door de ontvangst van een docent en studenten van de Universiteit van Amsterdam die een 16e-eeuwse familiechroniek bestudeerden. Daarnaast weten steeds meer particulieren, hetzij uit eigen interesse dan wel in opdracht van een

familie, de weg naar de collecties van de Raad te vinden.

De Raad streeft ernaar – voor zover financiële middelen dit toelaten – belangwekkende archiefstukken aan te kopen die het eigen werkterrein betreffen en een inhoudelijke aanvulling vormen op reeds aanwezige collecties. Het is verheugend te merken dat zowel de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als diverse particuliere organisaties zich regelmatig bereid tonen hierbij indien nodig financieel bij te dragen. In dat kader konden ruim honderd brieven uit de 17e en 18e eeuw aan leden van de adellijke familie Van Spaen worden aangekocht.

Afgelopen jaar zijn voorbereidingen getroffen voor een op 24 mei 2024 te houden Symposium van de Hoge Raad van Adel en de Stichting Uitgave Nederland's Adelsboek naar aanleiding van het totstandkomen, dertig jaar geleden, van de Wet op de Adeldom en het uitkomen van het honderdste deel van *Nederland's Adelsboek* (het 'Rode Boekje') in het voorjaar van 2024.

De samenstelling van de Raad is sedert 1 januari 2023 gewijzigd. Mevrouw mr. C.J.A. barones Snouckaert van Schauburg-Buchwaldt is na tien jaar per die datum opgevolgd door mevrouw mr. H.M.A.F. van Gent-barones van der Feltz. Eind 2023 werd na 18 jaar ook afscheid genomen van mr. H.C.R. baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn. Hij is per 1 januari 2024 opgevolgd door mr. J.C. baron van Haersolte.

J.P. de Savornin Lohman, voorzitter

Jaarverslag van de Raad over 2023

Raadsvergaderingen

De Hoge Raad van Adel vergaderde in het verslagjaar op 26 april en 25 oktober. De Raad behandelde twee zaken die op adeldom betrekking hebben. Voorts werd in 11 zaken heraldisch en vlaggenkundig advies uitgebracht. Daarvan had 1 advies betrekking op een gemeentewapen, 3 adviezen betroffen vlaggen en 7 emblemen van de Krijgsmacht.

Op 22 februari werd het nieuwe Raadslid mr. Nine van Gent-barones van der Feltz beëdigd door de minister van BZK. Ze werd begeleid door de secretaris. Bij Koninklijk besluit van 3 oktober 2023, nr. 2023002207, kreeg mr. Henri baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn met ingang van 1 januari 2024 eervol ontslag als lid van de Raad. Hij bekleedde het ambt sinds 2005. Op 8 december nam hij afscheid tijdens een diner voor leden van de Raad en hun partners.

Representatie

Voorzitter van de Hoge Raad van Adel jonkheer Pieter de Savornin Lohman was op 9 januari aanwezig op de nieuwjaarsreceptie van de Gouverneur der Residentie. Op 17 januari bracht hij namens de Raad gelukwensen over aan Z.M. de Koning en H.M. de Koningin

tijdens de traditionele nieuwjaarsontvangst in het Koninklijk Paleis te Amsterdam. Dezelfde dag overhandigden secretaris Marc Scheidius en medewerker advisering Jos van den Borne in Brielle het nieuwe wapendiploma van de gemeente Voorne aan Zee aan waarnemend burgemeester dr. J.P. Rehwinkel. De overhandiging van het diploma en bijbehorende presentatie vonden plaats tijdens een gemeentelijke nieuwjaarsbijeenkomst.

Op 1 februari bracht drs. A.H. van Hout, de nieuwe directeur-generaal Openbaar Bestuur en Democratische Rechtsstaat, een kennismakingsbezoek aan de Raad. Op 16 maart ontvingen voorzitter jonkheer Pieter de Savornin Lohman, secretaris Marc Scheidius en medewerker advisering Jos van den Borne, majoor Robert-Jan Elout en kolonel Carlo Mekes van de Koninklijke Luchtmacht op de secretarie. Onderwerp van gesprek was de adviesrol van de Raad bij de vaststelling van luchtmachtemblemen.

Voorzitter jonkheer Pieter de Savornin Lohman zat op 11 februari de jaarlijkse vergadering van het Interridderlijk Overleg (IRO) van de provinciale ridderschappen voor in zijn hoedanigheid van president van de Groninger Ridderschap, die deze keer optrad als gastheer. Daarnaast vertegenwoordigde hij de Raad tijdens een drietal boekpresentaties. Het betrof de uitreiking van eerste exemplaren van: deel 97 in de serie *Nederland's Patriciaat* (op 9 maart in het Zwanebroedershuis te 's-Hertogenbosch); het eerste deel van de nieuwe état présent-reeks van *Nederland's Adelsboek* (op 11 mei in het Maltezerhuis te Utrecht); en het boek *Adel en Ridderschap in*

Utrecht van dr. R.E. de Bruin tijdens een Ridderschapsdag van de Ridderschap van Utrecht (13 mei, in de Andrieskerk te Amerongen). De bijeenkomsten van 9 maart en 13 mei werden eveneens bijgewoond door secretaris Marc Scheidius.

Secretaris Marc Scheidius was op 8 februari namens de Hoge Raad van Adel aanwezig bij de opening van de tentoonstelling ‘Het Delft van Vermeer’ in de Prinsenhof te Delft, waarin een bruikleen uit de collecties van de Raad was opgenomen: een affiche van de openbare verkoop van een schilderijenverzameling uit 1655 (familiearchief Van der Lely, inv.nr. 688). Op 20 juni hield de secretaris een presentatie over de Hoge Raad van Adel op het ministerie van BZK, directie Democratie en Bestuur. Op 5 oktober 2023 bezocht hij te Amerongen het afscheidssymposium ‘Blijvend een sterk huis’ voor Herman Sietsma, directeur-bestuurder van de Stichting Kasteel Amerongen.

Op 12 september ontving de Hoge Raad van Adel in bruikleen van de familie Baud een schilderij van kunstenaar Christiaan Immerzeel (1808-1886), dat ooit toebehoorde aan het Raadslid jonkheer mr. dr. Willem Adriaan Beelaerts van Blokland.

Adelszaken

Filiatieregister

In het filiatierregister van de Nederlandse adel werden 130 akten van geboorte, huwelijk en overlijden ingeschreven, een hoger aantal dan gebruikelijk. Enkele families bleken sinds de 19e eeuw niet meer te zijn ingeschreven en de doorlopende reeksen akten moesten worden gecompleteerd.

Het filiatierregister is van oudsher gebaseerd op authentieke afschriften van akten van de burgerlijke stand. Naast de burgerlijke stand bestaat het bevolkingsregister – sinds 1 oktober 1994 gedigitaliseerd in de zogenoemde Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) en vanaf 2014 in de opvolger daarvan, de Basisregistratie Personen (BRP). De BRP is momenteel de persoonsregistratie waarmee overheidsinstanties en geautoriseerde instellingen dagelijks werken. De Hoge Raad van Adel behoort daar ook toe.

Medewerker advisering Jos van den Borne rondde de inrichting van het digitale filiatierregister af, zodat met ingang van 1 januari 2024 de BRP als bronbestand voor de inschrijvingen kan dienen.

Met betrekking tot inschrijvingen in het filiatierregister stemde de Raad in met een nieuwe procedure, waarbij de secretaris in voorkomende gevallen oordeelt of een overlegde niet-gewaarmerkte kopie-akte betrouwbaar is en deze vervolgens autoriseert.

Adelserkenning

In het verslagjaar bracht de Hoge Raad van Adel advies uit aan de minister van BZK inzake één verzoek om erkenning te behoren tot de Nederlandse adel. De Raad adviseerde in negatieve zin, aangezien verzoeker niet kon aantonen te stammen uit een geslacht dat al vóór 1795 tot de inheemse adel behoorde. Hierdoor werd niet voldaan aan de voorwaarden die de Wet op de Adeldom stelt ten aanzien van ‘erkenning’ (artikel 2, lid 4).

Wapens, vlaggen en emblemen

Op het gebied van wapens, vlaggen en emblemen bracht de Raad zes adviezen uit: het wapen voor de gemeente Drimmelen, gemeentevlaggen voor Enschede en Voorne aan Zee, een vlag voor het Commando Materieel & IT en emblemen voor de afdeling Materiële Instandhouding Caribisch Gebied en zes mijnenbestrijdingsvaartuigen. Procedures met betrekking tot het embleem voor het Maritime Operations Center Admiraliteit BENELUX en de onderscheidingsvlag voor de minister van Defensie konden worden afgerond met de vaststelling van het embleem en de vlag.

Wapen voor de gemeente Drimmelen

Op twee gemeenten na voeren alle huidige 342 gemeenten in

Nederland (en de drie openbare lichamen in Caribisch Nederland) een wapen. De twee fusiegemeenten aan wie nog geen wapen is verleend zijn Drimmelen (Noord-Brabant, gevormd per 1 januari 1997, eerst onder de naam Made) en Sittard-Geleen (Limburg, vanaf 1 januari 2001).

Het vijftienvingjarig bestaan van de gemeente Drimmelen was aanleiding voor deze gemeente om officieel een verzoek tot wapenverlening in te dienen. Op 1 november 2023 bracht de Raad aan de gemeente advies uit over een wapenontwerp dat door enkele heraldici in samenspraak met lokale historische verenigingen was ontworpen en door het college van burgemeester en wethouders aan de Raad was voorgelegd. De officiële verlening van het wapen bij Koninklijk besluit wordt verwacht in 2024.

Vlaggen voor de gemeenten Enschede en Voorne aan Zee

Vlaggen van provincies, gemeenten en waterschappen worden door de besturen van deze overheden vastgesteld. De minister van Binnenlandse Zaken verzocht de bestuurders van deze publiekrechtelijke lichamen in 1948, 1957 en 1961 in circulaire om hierbij advies in te winnen bij de Hoge Raad van Adel. In 2023 ontving de Raad van twee gemeenten een dergelijk verzoek: Enschede en Voorne aan Zee.

De gemeente *Enschede* voert een banenvlag, wit – rood – wit, die bij gemeenteraadsbesluit van 1 september 1953 op advies van de

Raad is vastgesteld. In de aanloop naar de viering van het zevenhonderdjarig bestaan van Enschede introduceerden een aantal inwoners en de Stichting Enschede Promotie een alternatieve en in hun ogen meer herkenbare en aansprekende stadsvlag. Hiervoor plaatsten ze in de rode baan de wapenfiguur uit het gemeentewapen, namelijk een slaghek in de vorm van drie dwarsbalken waaroverheen twee schuingekruiste balken.

Vlag van de gemeente Enschede

In zijn advies van 1 november 2023 schreef de Hoge Raad van Adel in te kunnen stemmen met de toevoeging van het slaghek, ook wanneer daarvoor een omwisseling van kleuren – van rood naar wit – nodig is. Minder gelukkig werd het gebruik geacht van het grafisch gestileerde hek dat uit het gemeentelogo was overgenomen. De

Raad gaf de voorkeur aan een meer heraldisch gestileerd hekje. Een gemeenteraadsbesluit tot vaststelling van de nieuwe vlag, die overigens al voor het verzoek om advies in gebruik was, wordt verwacht in 2024.

Vlag voor de gemeente Voorne aan Zee, vastgesteld bij gemeenteraadsbesluit van 21 december 2023

Aan de gemeente *Voorne aan Zee* is bij Koninklijk besluit van 3 november 2022, nr. 2022002365, een wapen verleend (zie *Hoge Raad van Adel Jaarverslag 2022*), namelijk: *Doorsneden; I in zilver een paal van keel, beladen met een burcht van zilver, verlicht en met een valhek van sabel, waarop een liggende leeuw van goud;*

II in azuur een driemastschip van goud op een golvende schildvoet van zilver. Op verzoek van de burgemeester van Voorne aan Zee bracht de Raad op 9 november advies uit in de vorm van drie vlagontwerpen. Het advies was gebaseerd op de kleuren van het wapen (rood, zilver [wit] en blauw) en de burcht met de leeuw als kenmerkende streekfiguur. Van de zijde van een gemeentelijke vlaggencommissie werden de landschappelijke kleuren blauw (zee), geel (duin) en groen (landelijk gebied) aangedragen.

Wapen- en landschapskleuren tezamen leidden tot een ontwerp waar de gemeente zich in kon vinden. Bij gemeenteraadsbesluit van 21 december 2023 werd voor de gemeente Voorne aan Zee een vlag vastgesteld, namelijk: *Drie golvende banen met vier golven blauw – geel – groen, waarvan de hoogten zich verhouden als 5 : 2 : 5 en een rood kanton waarin een witte burcht met twee zwarte ramen en een zwart valhek, waarop een gele liggende leeuw.*

Onderscheidingsvlag voor de minister van Defensie

De huidige onderscheidingsvlag voor de minister van Defensie dateert van 1957. Deze vlag representeert alleen de Koninklijke Marine, de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht. De minister en de Staf van de Koninklijke Marechaussee wilden graag een verwijzing naar dit (sinds 1989 zelfstandig opererende) krijgsmachtdeel opnemen in een nieuwe onderscheidingsvlag.

Minister van Defensie Kaja Ollongren ontvangt uit handen van brigadegeneraal b.d. Jost van Duurling, voorzitter van de Traditiecommissie Krijgsmacht, de nieuwe onderscheidingsvlag. Onder: De onderscheidingsvlag op het gebouw van het ministerie aan het Plein in Den Haag (foto's Ministerie van Defensie, Phil Nijhuis)

Op 28 april 2021 bracht de Hoge Raad van Adel een eerste advies uit over een aantal schetsen voor de nieuwe onderscheidingsvlag. In het verslagjaar kwam van de zijde van de Traditiecommissie Krijgsmacht (TCK) een nader verzoek om advies met betrekking tot de gekozen symboliek. Samenvoeging van de afzonderlijke symbolen van de krijgsmachtdelen, op zichzelf krachtige figuren, zou echter leiden tot een ingewikkelde combinatie. In overleg met de Hoge Raad van Adel is daarom gekozen voor een eenvoudigere combinatie, bestaande uit twee gekruiste zwaarden en de Koninklijke kroon. Hiermee wordt bij uitstek de bescherming van het Koninkrijk door de gehele krijgsmacht tot uitdrukking gebracht.

De onderscheidingsvlag van de minister van Defensie is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 1 september 2023.

Embleem Maritime Operations Center Admiraliteit BENELUX

De Belgische en de Nederlandse marine werken samen, waarbij de beide nationale operationele marinestaven één staf vormen: het Maritime Operations Center Admiraliteit BENELUX (MOC ABNL). In 2020 en 2021 adviseerde de Raad de Traditiecommissie van de Koninklijke Marine over een embleem voor de Admiraliteit. Bij beschikking van de Commandant Zeestrijdkrachten van 11 april 2023 werd het embleem vastgesteld.

Embleem van de Maritime Operations Center Admiraliteit BENELUX

Het vastgestelde embleem toont een gouden leeuw, rood getongd en genageld. Hij representeert de Nederlandse en Belgische leeuwen tegen een achtergrond van de nationale schildkleuren: blauw, respectievelijk zwart. In zijn opgeheven rechterklauw houdt de leeuw een gouden admiraalsstaf, symbool voor de Admiraliteit

Benelux. De ‘Admiraliteitsleeuw’ is gekroond met een zogenoemde scheepskroon, dezelfde die ook het embleem dekt. Deze kroon benadrukt het maritieme karakter van het MOC ABNL en zorgt er bovendien voor dat de beide nationale leeuwen op neutrale wijze worden gerepresenteerd: de gekroonde Nederlandse leeuw (maar met een kroon van drie bladeren en twee parels) en de ongekroonde Belgische leeuw. De embleemspreuk COR OMNIBUS PARATIS in gouden letters op een blauw lint betekent ‘Hart voor allen die bereid zijn tot actie over te gaan’.

Embleem afdeling Materiële Instandhouding Caribisch Gebied

Op 9 november 2023 bracht de Hoge Raad van Adel advies uit over drie ontwerpen voor een embleem van de afdeling Materiële Instandhouding Caribisch Gebied (MICAR), gevestigd op de Marinbasis Parera op Curaçao. De drie ontwerpen waren varianten van een embleem dat doorsneden wordt door het silhouet van de Julianabrug te Willemstad. In de bovenste embleemhelft worden de drie RIMA-loodsen van MICAR op bijzondere wijze heraldisch gelymboliseerd door middel van drie verkorte en boven afgeschuinde palen in vlaggenkleuren. In de onderste embleemhelft symboliseren zes sterren de zes Caribische eilanden. Het embleem is gevat in de gebruikelijke omlijsting van emblemen voor schepen, walinrichtingen en diensten van de Koninklijke Marine. De embleemspreuk AYUDO MARITIMO I TERRA (Papiaments voor ‘Ondersteuning op zee

en op land’) completeert het geheel.

De Raad beschouwde de schilddoorsnijding door middel van het silhouet van de Julianabrug in Willemstad als een mooie vondst. De Julianabrug vormt als het ware een toegangspoort tot het Schottegat, de binnenbaai waar Marinebasis Parera aan gelegen is. Wel vond de Raad het meer voor de hand liggen om de sterren juist in de bovenste en de drie loodsen, in een meer herkenbare vorm en in het heraldisch metaal zilver, in de onderste schildhelft te plaatsen.

De vaststelling van het embleem door de Commandant Zee-strijdkrachten is voorzien voor 2024.

Emblemen mijnenbestrijdingsvaartuigen

Op verzoek van de secretaris Traditiecommissie van de Koninklijke Marine bracht de Raad op 9 november 2023 advies uit over de emblemen van zes nieuwe mijnenbestrijdingsvaartuigen die de komende jaren in gebruik worden genomen: Zr.Ms. Delfzijl, Harlingen, Scheveningen, Schiedam, IJmuiden en Vlissingen. De schepen zijn vernoemd naar Nederlandse havenplaatsen die de schepen ook daadwerkelijk kunnen aandoen. Ze voeren de wapens van deze gemeenten in de gebruikelijke omlijsting voor emblemen van schepen van de Koninklijke Marine. Vier schepen (Zr.Ms. Delfzijl, Harlingen, Scheveningen en Schiedam) zetten de embleemtraditie van hun voorgangers voort. In het geval van Zr.Ms. Delfzijl is het meest recent verleende gemeentewapen uit 1991 uitgangspunt geworden

en voor Zr.Ms. Scheveningen het in 1984 vastgestelde dorpswapen. Voor Zr.Ms. Vlissingen is een nieuw ontwerp gemaakt, gebaseerd op het gemeentewapen van Vlissingen uit 1817. Zr.Ms. IJmuiden heeft in zekere zin wel een naamsvoorganger gehad: Hr.Ms. IJmuiden, de IJmuider viskotter IJM 94 die in 1940 naar Groot-Brittannië voer en daar onder die naam als hulpmijnenveger diende. In de Tweede Wereldoorlog hebben veel IJmuider trawlers en kotters, vaak met grotendeels de originele bemanning, gevaarlijk mijnenveegwerk gedaan. Zr.Ms. IJmuiden dankt zijn vernoeming aan dit verleden. Aangezien IJmuiden nooit een zelfstandige gemeente is geweest en geen eigen (dorps)wapen voert, is voor dit schip een nieuw embleem ontworpen met daarin afgebeeld de IJM 94 met een rode zeemijn, een kleur die hier duidt op gevaar.

Met deze emblemen kon de Raad instemmen, afgezien van enkele kleine onvolkomenheden die in de ontwerptekeningen werdenesignaleerd.

Vlag voor het Commando Materieel & IT

Op 24 januari 2023 bracht de Hoge Raad van Adel eveneens advies uit over een vlag voor het Commando Materieel & IT (COMMIT). Het COMMIT is een krijgsmachtonderdeel dat in de plaats komt van de Defensie Materieel Organisatie (DMO). COMMIT zet het embleem van DMO voort en verzocht om advies over een commandovlag die van het embleem is afgeleid: een blauwe vlag met

een witte Möbiusring waar doorheen een schuingeplaatste gele bliksemschicht. In zijn advies stelde de Raad voor om de vlagverhouding 6 : 11 te veranderen in de meer gebruikelijke hoogte-lengteverhouding 2 : 3, de Möbiusring meer tweedimensionaal af te beelden en het zilver van de ring in de vlag te veranderen in wit.

Heerlijkheidswapen

De Hoge Raad van Adel werd in het verslagjaar vanwege de minister van BZK gevraagd advies te geven inzake vaststelling bij Koninklijk besluit van een heerlijkheidswapen. Aangezien heerlijkheden sinds 1848 geen publiekrechtelijke lichamen meer zijn, bracht de Raad een negatief advies uit.

Jaarverslag van de Secretarie over 2023

Het jaar 2023 was voor de Secretarie weer een ‘gewoon’ jaar. Een flink aantal bezoekers wist zijn weg naar de Nassaulaan te vinden. Het vervolgonderzoek van een aantal studenten van de Universiteit van Amsterdam naar de 16e-eeuwse familiechroniek Brederode was een succes. Later dat jaar hielden de studenten op de faculteit een presentatie van hun onderzoeksresultaten.

Op 25 april namen we afscheid van documentalist Leo Blijdorp. Hij was gedurende een jaar gedetacheerd teneinde de bibliotheek te herordenen na de uithuizing daarvan tijdens de renovatie van het pand in 2020. Op 21 juni vond het traditionele zomeruitje plaats van de Secretarie. Deze keer was de bestemming 's-Hertogenbosch.

Helaas was de Hoge Raad van Adel in het verslagjaar tijdens Open Monumentendag niet geopend. In 2024 zullen we zo mogelijk weer participeren. Openstelling tijdens deze dag draagt in niet geringe mate bij aan de bekendheid van de Raad bij een breder publiek.

Secretaris en medewerkers

Secretaris van de Raad *Marc Scheidius* was, naast zijn reguliere werkzaamheden als secretaris van de Raad en beheerder van het

pand Nassaulaan 2 B, als bestuurslid betrokken bij Stichting Uitgave Nederland's Adelsboek (SUNA) en Stichting Brantsen van de Zyp, die optreedt als langdurig bruikleengever van portretten aan Geldersch Landschap & Kasteelen. Daarnaast had hij zitting in de projectgroep die de uitgave van een nieuw boek over de geschiedenis van Kasteel Middachten begeleidt.

Medewerker advisering *Jos van den Borne* deed archiefonderzoek ten behoeve van actuele notulendossiers op het terrein van de overheidsheraldiek, vlaggen en onderscheidingsvlaggen en emblemen van de Krijgsmacht. Hij verzorgde het ambtelijk contact met de gemeenten, de krijgsmacht en de wapentekenaar van de Raad. Daarnaast was hij eindverantwoordelijke voor de website, de digitalisering van het filiatieregister en de digitale toegangen op het archief, de bibliotheek en de collecties. Verder beantwoordde hij correspondentie van instellingen en particulieren op het gebied van heraldiek en genealogie en had hij, mede vanwege de Raad, zitting in de redactie van *Virtus. Journal of Nobility Studies*.

Wetenschappelijk medewerker *Conrad Gietman* deed onderzoek ten behoeve van actuele notulendossiers op het terrein van adelszaken. Hij beantwoordde vragen over onder meer adelsgeschiedenis, genealogie en de collecties van de Raad, verzorgde teksten voor de website, begeleidde onderzoekers op de secretarie, adviseerde historici en andere auteurs en verrichtte onderzoek ter voorbereiding van een boekuitgave over Kasteel Middachten. Hiervoor schreef hij tevens een concept-projectvoorstel. Daarnaast was

hij verantwoordelijk voor de acquisitie van literatuur en verzorgde hij, samen met secretaris Marc Scheidius, de verwerving van fondsen voor de aankoop van stukken Van Spaen tijdens een veiling bij Bubb Kuyper in Haarlem. Met Jos van den Borne werkte hij verder aan de digitale beschikbaarstelling van inventarissen.

Medewerker administratie *Aldert Gritter* hield het lopende filiatieregister bij en zette het vullen van de gedigitaliseerde versie van dat register voort aan de hand van de aanwezige akten. Verder hield hij de bibliotheekcatalogus bij en voerde hij algemene administratieve werkzaamheden uit.

Archief, bibliotheek en verzamelingen

De collecties van de Hoge Raad van Adel werden verrijkt door een aantal grote en kleine aanwinsten. Op 3 april 2023 werden bij Antiquariaat Goltzius enkele interessante stukken gekocht. Het meest in het oog springend waren een album amicorum van jonkvrouw Emilia H.G. van Brienen van Ramerus (1806-1877), dat kon worden toegevoegd aan het al op de Raad aanwezige familiearchief, en een collectie ansichtkaarten met cartoonachtige tekeningen van de oud-officier J.C.P.W.A. Steenkamp (1865-1955), door kenners wel de ‘nestor van de moderne Nederlandse heraldisch tekenaars’ genoemd.

Op 24 mei verwierf de Raad op een veiling bij Bubb Kuyper in Haarlem ruim honderd brieven uit de 17e en 18e eeuw aan leden

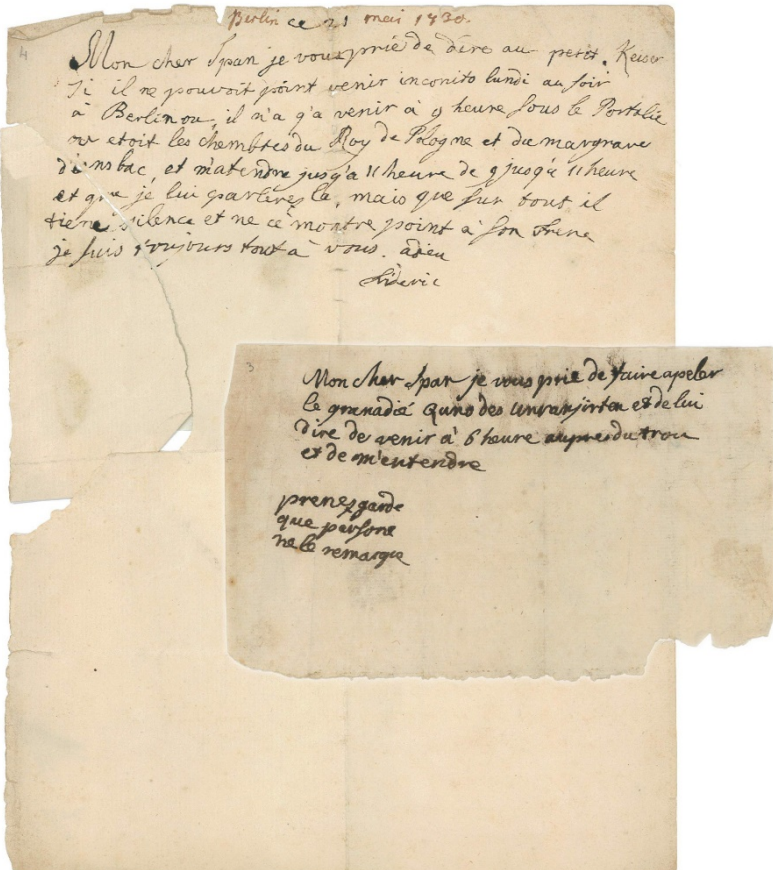
van de adellijke familie Van Spaen. Het meest opvallend zijn enkele vertrouwelijke briefjes van de jonge prins Frederik van Pruisen, de latere Frederik de Grote, aan de edelman Alexander Sweder van Spaen (1703-1768). De aanwinst is toegevoegd aan het familiearchief Van Spaen, dat sinds de verwerving ervan in 1940 tot onze belangrijkste collecties behoort.

De aangekochte brieven laten zien dat de Van Spaens zich in een internationaal aristocratisch netwerk bewogen. Dat hadden ze te danken aan Alexander Rijksvrijheer van Spaen (1619-1692), die werd geboren in een minder bekend adellijk geslacht uit Gelderland en het hertogdom Kleef. Als rechterhand van Frederik Willem van Brandenburg-Pruisen (1620-1688), bijgenaamd de ‘Grote Keurvorst’, zou hij een glansrijke carrière doorlopen.

De aankoop was mogelijk dankzij een bijdrage van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Daarnaast werd financiële steun verleend door Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven, Stichting Fonds Nederlandse Adel, de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht, de Ridderschappen van Gelderland, Utrecht en Overijssel en Stichting Sint Nicolaas Gasthuis.

Tot de kleinere aanwinsten behoorde een verhuisdoos met 19e- en 20e-eeuwse stukken Van der Does de Bye, die een aanvulling vormen op een bij het CBG | Centrum voor familiegeschiedenis berustend familiearchief. De inventarisatie van deze collectie is inmiddels vrijwel voltooid.

De bibliotheek werd aangevuld met recente Nederlandse en buitenlandse studies en periodieke uitgaven op het gebied van adelsrecht, adelsgeschiedenis, genealogie en heraldiek.

Twee eigenhandig geschreven briefjes van Frederik Willem van Brandenburg-Pruisen aan 'mon cher Span' (coll. Hoge Raad van Adel)

Publicaties, lezingen en symposia

Secretaris Marc Scheidius nam op 25 januari en 20 februari deel aan bijeenkomsten in respectievelijk het Duitsche Huis te Utrecht en de Universiteit van Amsterdam ten behoeve van een eerder gestart boekproject over de geschiedenis van Kasteel Middachten. Op 6 april was hij aanwezig bij de opening van de tentoonstelling ‘Franje van Oranje’ op kasteel Duivenvoorde in Voorschoten, op 12 mei nam hij deel aan het symposium ‘Pennenvruchten’ in het Johan de Witt-huis in Den Haag, waarbij twee bijzondere handschriften-collecties van prins Alexander (1851-1884) werden gepresenteerd.

In de week van 15 tot en met 19 augustus nam medewerker advisering Jos van den Borne deel aan het ‘35th International Congress of Genealogical and Heraldic Sciences’ dat gehouden werd in de Zweedse universiteitsstad Lund. Daar gaf hij een lezing onder de titel ‘No regulation, regulation, and deregulation. Republican tradition and government interference in Dutch heraldry’.

Wetenschappelijk medewerker Conrad Gietman verzorgde op 16 februari het webinar ‘Rood tegen blauw. De beginjaren van Nederland’s Adelsboek’ voor de Stichting Werkgroep Adelsgeschiedenis. Op 28 maart hield hij een lezing voor medewerkers van het CBG. Bij de feestelijke presentatie van het boek *Landfort, een buiten op de grens* op 9 juni op Huis Landfort in Megchelen (Gelderland) hield hij de voordracht ‘De drie levens van Landfort’. Op 27 oktober sprak hij tijdens het symposium ‘Gevonden voormoeders. Vrouwen, gender en genealogie’ in Den Haag, georganiseerd door het CBG en het

De Britse tv-persoonlijkheden Chris en Xand Tulleken (van Hoogenhouck Tulleken) op zoek naar hun Nederlandse adellijke afkomst op de secretarie van de Hoge Raad van Adel. Links op de foto wetenschappelijk medewerker van de Raad Conrad Gietman (foto Adel in Nederland)

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde. De titel van zijn lezing luidde: 'Het tweede geslacht in de genealogie'.

Naast deze lezingen trad hij 29 juni in 's-Heerenberg op als dagvoorzitter van het symposium 'Nieuw licht op Bergh: recent historisch onderzoek naar kasteel, landgoed en bewoners'. Op 3 augustus nam hij in Amersfoort deel aan een paneldiscussie over het net verschenen boek *Adel en Ridderschap in Utrecht* tijdens een avond verzorgd door de Nederlandse Kastelenstichting en de Werkgroep Adelsgeschiedenis. Tevens werkte hij mee aan een aflevering van het BBC programma *Who Do You Think You Are?*, dat op 5 juli werd uitgezonden. In deze aflevering gaan de Britse tv-persoonlijkheden

Chris en Xand (van Hoogenhouck) Tulleken op zoek naar hun Nederlandse adellijke afkomst. Op de secretarie van Hoge Raad van Adel kregen ze het bijzondere levensverhaal van hun voorvader Jan van Hoogenhouck Tulleken (1762-1851) te horen en werd ook uitgelegd waarom deze voorvader in 1847 door koning Willem II in de Nederlandse adelstand werd verheven – op een moment dat er nauwelijks nog verheffingen plaatsvonden.

In 2023 publiceerde Conrad Gietman de boekbijdrage ‘Herren en vrouwen van Huis Landfort, 1434-1789’ in: R. Dessing, red., *Huis Landfort. Een buiten op de grens* (Megchelen, 2023) p. 82-111; de artikelen ‘Leven buiten de tijd op Leuvenum. In gesprek met Willemieke Ottens over haar boek *Standhouden*’, in: *Het Buiten* 13 (2023) p. 8-11; ‘Vuurwerk voor Hoffwerk’, in: *Het Buiten* 15 (2023) p. 18-21, en ‘Rood of blauw?’ in *Van Adel* (2023), zomernr., p. 24-26, en de recensie ‘De Utrechtse adel: een geschiedenis zonder einde?’ in: *Virtus* 30 (2023) p. 196-200. Ten slotte leverde hij een korte bijdrage aan: Arnon Grunberg en Hanneke Ronnes red., *De fictie van de buitenplaats. Over het komen en gaan van elites* (Assen, 2023), p. 16-20.

Goedgekeurd in de vergadering van de Hoge Raad van Adel van 24 april 2024.

J.P. de Savornin Lohman, voorzitter

Hoge Raad van Adel

Instelling en taken

De Hoge Raad van Adel is ingesteld bij Besluit van de Soevereine Vorst van 24 juni 1814, nr. 10. De Wet op de adeldom van 10 mei 1994 (*Staatsblad* 360) regelt de samenstelling en bevoegdheid van de Raad.

Als vast college van advies over de uitvoering in zaken van bestuur van het Rijk (ingevolge art. 79 van de Grondwet) adviseert de Raad:

- de minister van Algemene Zaken over naamgeving, titulatuur en wapenverlening van leden van het koninklijk huis, het Rijkswapen en de Nederlandse vlag;
- de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over adelszaken en de samenstelling en wijziging van de wapens van publiekrechtelijke lichamen;
- de minister van Justitie over verzoeken tot naamswijziging waarbij de namen van adellijke geslachten of van heerlijkheden betrokken zijn;
- de minister van Defensie over ontwerpen van emblemen en medailles van de krijgsmachtsonderdelen.

Leden van de Raad

Jonkheer mr. J.P. (Pieter) de Savornin Lohman (2015) – voorzitter
Mr. H.C.R.M. (Henri) baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn
(2005)

Drs. R.M. (Reiniera) barones van Pallandt (2010)

Jonkheer mr. F.J.M.I. (Frans) van Rijckevorsel van Kessel (2017)

Mr. H.M.A.F. (Nine) van Gent-barones van der Feltz (2023)

Medewerkers van de Secretarie

Secretaris: mr. M.R.M.M. (Marc) Scheidius (2015)

Medewerker advisering: drs. J.C.C.F.M. (Jos) van den Borne

Wetenschappelijk medewerker: dr. C.A.M. (Conrad) Gietman

Medewerker administratie: A. (Aldert) Gritter

Postadres: Postbus 16325, 2500 BH Den Haag

Bezoekadres: Nassaulaan 2 B, 2514 JS Den Haag

Bezoek op afspraak. De studiezaal is geopend op werkdagen van
9.30-16.30 uur.

Telefoon: 070-3614281

E-mail: info@hogeraadvanadel.nl

Website: hogeraadvanadel.nl

